C/2024/1761

2024 3 22

P9_TA(2023)0321

Santykiai su Baltarusija

2023 m. rugsėjo 13 d. Europos Parlamento rezoliucija dėl santykių su Baltarusija (2023/2041(INI))

(C/2024/1761)

Europos Parlamentas,

— atsižvelgdamas į savo ankstesnes rezoliucijas dėl Baltarusijos,

— atsižvelgdamas į 2020 m. spalio 12 d. ir 2021 m. spalio 21 d. ir 22 d. Tarybos išvadas dėl Baltarusijos,

— atsižvelgdamas į 2021 m. gruodžio 15 d. Briuselyje vykusiame Rytų partnerystės aukščiausiojo lygio susitikime priimtą bendrą deklaraciją,

— atsižvelgdamas į 2022 m. lapkričio 4 d. G7 užsienio reikalų ministrų pareiškimą dėl Baltarusijos,

— atsižvelgdamas į vyriausiojo įgaliotinio Josepo Borrellio 2023 m. kovo 3 d. pareiškimą dėl Alesio Bialiackio ir kitų žmogaus teisių gynėjų nuteisimo ir į vyriausiojo įgaliotinio Josepo Borrellio 2023 m. sausio 17 d. pareiškimą dėl teismo procesų prieš opozicijos lyderius ir žurnalistus Baltarusijoje,

— atsižvelgdamas į 2022 m. gegužės 4 d. ir 2022 m. liepos 20 d. JT specialiosios pranešėjos žmogaus teisių padėties Baltarusijoje klausimais Anaïs Marin ataskaitas, skirtas JT žmogaus teisių tarybai, į 2022 m. spalio 10 d. JT ekspertų raginimą nedelsiant paleisti įkalintą Nobelio premijos laureatą Alesį Bialiackį ir kitus Baltarusijos teisių gynėjus ir į 2023 m. kovo 3 d. JT atstovės spaudai žmonių teisių klausimais Ravinos Shamdasani komentarą dėl žmogaus teisių gynėjų nuteisimo Baltarusijoje,

— atsižvelgdamas į 1991 m. rugpjūčio 25 d. Baltarusijos nepriklausomybės nuo Sovietų Sąjungos deklaraciją,

— atsižvelgdamas į 1990 m. liepos 27 d. Baltarusijos Sovietų Socialistinės Respublikos suvereniteto deklaraciją,

— atsižvelgdamas į Belovežo susitarimą, kurį 1991 m. gruodžio 10 d. ratifikavo Baltarusijos Aukščiausioji Taryba, kuriuo paskelbta, kad Sovietų Sąjunga nustojo egzistuoti,

— atsižvelgdamas į 1994 m. kovo 15 d. priimtą Baltarusijos Respublikos Konstituciją,

— atsižvelgdamas į Visuotinę žmogaus teisių deklaraciją, Jungtinių Tautų Chartiją, Tarptautinį pilietinių ir politinių teisių paktą, Konvenciją prieš kankinimą ir kitokį žiaurų, nežmonišką ar žeminantį elgesį ar baudimą ir visas kitas žmogaus teisių konvencijas, kurių šalis yra Baltarusija,

— atsižvelgdamas į 1993 m. birželio 25 d. Vienos deklaraciją ir veiksmų programą,

— atsižvelgdamas į Sutartį dėl branduolinio ginklo neplatinimo,

— atsižvelgdamas į Budapešto memorandumą dėl saugumo garantijų,

— atsižvelgdamas į organizacijos „Human Rights Watch“ 2022 m. pasaulinę ataskaitą dėl Baltarusijos,

— atsižvelgdamas į JT konvenciją prieš tarptautinį organizuotą nusikalstamumą,

— atsižvelgdamas į 2022 m. birželio 28 d. priimtą Europos Tarybos Kovos su prekyba žmonėmis ekspertų grupės antrąją vertinimo ataskaitą dėl Baltarusijos įgyvendinamos Europos Tarybos konvencijos dėl kovos su prekyba žmonėmis,

— atsižvelgdamas į 2022 m. kovo 4 d. ir 2023 m. vasario 3 d. Jungtinių Tautų vyriausiojo žmogaus teisių komisaro ataskaitas dėl žmogaus teisių padėties Baltarusijoje prieš 2020 metais vykusius prezidento rinkimus ir po jų,

— atsižvelgdamas 2023 m. gegužės 11 d. Europos saugumo ir bendradarbiavimo organizacijos (ESBO) Maskvos mechanizmo ataskaitą dėl didelės grėsmės ESBO žmogiškajai dimensijai Baltarusijoje po 2020 m. lapkričio 5 d.,

— atsižvelgdamas į 2022 m. liepos mėn. Tarptautinės civilinės aviacijos organizacijos faktų nustatymo misijos tyrimo ataskaitą „2021 m. gegužės 23 d. įvykis, susijęs su „Ryanair“ skrydžiu FR4978 Baltarusijos oro erdvėje“,

— atsižvelgdamas į 2023 m. balandžio 27 d. Europos Tarybos Parlamentinės Asamblėjos rezoliuciją Nr. 2495 (2023) „Ukrainiečių vaikų ir kitų civilių gyventojų deportacijos ir priverstinis perkėlimas į Rusijos Federaciją arba laikinai okupuotas Ukrainos teritorijas: siekiant sudaryti sąlygas saugiam jų grąžinimui, sustabdyti šiuos nusikaltimus ir nubausti kaltininkus“,

— atsižvelgdamas į 2023 m. kovo 20 d. Tarptautinės darbo organizacijos (TDO) sprendimą GB.347/INS/14(Rev.1) ir 2023 m. birželio 12 d. rezoliuciją dėl Valdymo tarybos rekomenduojamų priemonių Baltarusijos klausimu pagal TDO konstitucijos 33 straipsnį,

— atsižvelgdamas į Darbo tvarkos taisyklių 54 straipsnį,

— atsižvelgdamas į Užsienio reikalų komiteto pranešimą (A9-0258/2023),

A. kadangi praėjus trejiems metams nuo suklastotų 2020 m. rugpjūčio 9 d. prezidento rinkimų neteisėtas Aliaksandro Lukašenkos režimas stiprina savo sistemingas represijas prieš Baltarusijos žmones, aprėpiančias visus visuomenės sluoksnius, įskaitant pažeidžiamus ir marginalizuotus asmenis; kadangi teismai nuteisė daugiau kaip 3 000 asmenų, skirdami įvairias bausmes, grindžiamas politiškai motyvuotais kaltinimais, ir daugiau kaip 1 500 asmenų tebėra kalinami dėl politinių priežasčių, o tūkstančiai kitų asmenų yra kankinami, kad nebūtų pripažintas toks statusas, ir gyvena patirdami nuolatinį bauginimą, grasinimus ir žinodami, kad gali būti areštuoti ir jiems gali būti pateikti suklastoti kaltinimai; kadangi A. Lukašenkos režimas įgyvendino šimtus politiniais motyvais grįstų apkaltinamųjų nuosprendžių baudžiamosiose bylose, be kita ko, panaikino beveik 100 Baltarusijos teisininkų licencijų, uždarė šimtus žiniasklaidos priemonių ir išregistravo daugiau nei 1 000 nevyriausybinių organizacijų (NVO); kadangi daug žiniasklaidos verslo atstovų ir žurnalistų buvo priversti bėgti iš Baltarusijos ir iš naujo pradėti savo veiklą tremtyje, visų pirma Lietuvoje ir Lenkijoje; kadangi daugiau kaip 30 žurnalistų ir žiniasklaidos darbuotojų vis dar yra įkalinti remiantis fiktyviais baudžiamaisiais kaltinimais; kadangi keturios pagrindinės nepriklausomos profesinės sąjungos ir Baltarusijos demokratinių profesinių sąjungų kongresas buvo uždaryti ir mažiausiai 14 jų lyderių ir narių buvo įkalinti; kadangi paleisti politiniai kaliniai susiduria su itin didele diskriminacija, nes režimas jiems draudžia laisvai judėti ir neleidžia patekti į darbo rinką, naudotis savo banko sąskaitomis ir kitu finansiniu turtu; kadangi politiniai kaliniai, be kita ko, Vitoldas Ašurakas, Dzmitryjus Dudoitsas, Aliaksandras Vichoras, Mikalajus Klimovičius, Dzmitryjus Sarokinas ir Alesis Puškinas, mirė dėl režimo veiksmų ir medicininės priežiūros bei teisinės pagalbos nesuteikimo; kadangi vien pastaraisiais metais apie 300 000 baltarusių pabėgo iš šalies bijodami panašaus likimo;

B. kadangi Jungtinių Tautų vyriausiojo žmogaus teisių komisaro ataskaitose dėl padėties Baltarusijoje A. Lukašenkos režimo įvykdytos represijos lyginamos su nusikaltimais žmoniškumui;

C. kadangi 2023 m. gegužės ir birželio mėn. suėjo treji metai, kai dėl politiškai motyvuotų kaltinimų buvo suimtas atitinkamai Baltarusijos opozicijos tinklaraštininkas Siarhejus Cichanouskis ir Viktaras Babaryka, siekę prezidento posto; kadangi Palina Šarenda-Panasiuk, politinė kalinė ir europinės Baltarusijos pilietinės kampanijos aktyvistė, protestuodama prieš žiaurias kalinimo sąlygas nusprendė atsisakyti Baltarusijos pilietybės ir, užpildžiusi oficialų prašymą, buvo išlydėta atlikti psichiatrinį tyrimą ir nuo to laiko jos buvimo vieta nežinoma;

D. kadangi Baltarusijoje mažiausiai 1 300 neįgalių vaikų laikomi įstaigose, kuriose yra problemų, susijusių su tinkama diagnoze, švietimu ar socialine reintegracija, be to, jos stokoja viešosios atskaitomybės ir skaidrumo;

E. kadangi tarptautinė bendruomenė, įskaitant ES ir jos valstybes nares, nepripažino suklastotų prezidento rinkimų rezultatų, o Aliaksandro Lukašenkos nepripažįsta Baltarusijos prezidentu; kadangi Baltarusijos valdžios institucijos veiksmingai neištyrė daugybės kaltinimų dėl 2020 m. rugpjūčio mėn. po suklastotų prezidento rinkimų teisėsaugos pareigūnų vykdytų taikių protestuotojų kankinimų ir kitokio netinkamo elgesio su jais;

F. kadangi režimas šalyje naikina paskutinius politinio pliuralizmo likučius, be kita ko, pasitelkdamas būsimą vadinamąjį politinių partijų perregistravimą, per kurį greičiausiai bus panaikintos visos partijos, išskyrus tas, kurios remia režimą; kadangi pagal naująją 2022 m. vasario mėn. konstituciją sukuriamos naujos nedemokratinės institucijos, skirtos tik užtikrinti, kad valdžia liktų režimo rankose, ir iš parlamento atimama bet kokia likusi, net tariama, įtaka politiniam procesui;

G. kadangi 2022 m. sausio mėn. įsigaliojo Baltarusijos baudžiamojo kodekso pakeitimai, kuriais vėl nustatyta baudžiamoji atsakomybė už dalyvavimą neregistruotų organizacijų veikloje; kadangi šiuo metu šalyje nėra nė vienos teisėtai veikiančios žmogaus teisių organizacijos; kadangi 2022 m. gegužės mėn. įsigaliojo kiti baudžiamojo kodekso pakeitimai, kuriais valdžios institucijos išplėtė mirties bausmės taikymą aprėpiant pasikėsinimą įvykdyti teroro aktą, t. y. kaltinimą, kuris anksčiau buvo naudojamas politinių aktyvistų teismuose; kadangi 2022 m. liepos mėn. A. Lukašenka pasirašė įstatymą kuriuo pagal 48 baudžiamojo kodekso straipsnius nusikalstamas veikas tirti ir bylos procesus vykdyti leidžiama kaltinamiesiems nedalyvaujant; kadangi 2023 m. sausio mėn. A. Lukašenkos režimas priėmė įstatymą, pagal kurį pilietybė bus atimta iš emigravusių asmenų, kuriuos režimas kaltina vadinamaisiais su ekstremizmu susijusiais nusikaltimais, o į šį sąrašą šiuo metu įtraukta daugiau kaip 2 000 asmenų;

H. kadangi A. Lukašenkos režimas kelia rimtą pavojų Baltarusijos suverenumui, versdamas ją satelitine Rusijos valstybe ir leisdamas Rusijai absorbuoti Baltarusiją į vadinamąją sąjunginę valstybę, dėl to ypač išaugo tiesioginės okupacijos grėsmė, o tai prieštarauja aiškiai daugumos Baltarusijos gyventojų valiai; kadangi A. Lukašenka pasiūlė sąjunginės Baltarusijos, Rusijos ir Kazachstano valstybės paktą dėl dalijimosi branduoliniais ginklais;

I. kadangi A. Lukašenkos režimas toliau naikina baltarusių tautinės tapatybės apraiškas, įskaitant tautos kalbą ir kultūrą; kadangi jis vykdo agresyvią rusifikacijos politiką savavališkai sulaikydamas asmenis ir visų pirma žiauriai elgdamasi su kultūros veikėjais, įskaitant rašytojus, menininkus ir muzikantus bei viešai baltarusių kalba kalbančius asmenis, taip pat uždrausdamas nacionalinius ir istorinius Baltarusijos simbolius, pvz., baltos, raudonos ir baltos spalvų vėliavą bei Vytį, ir uždarydama leidyklas, privačias mokyklas ir baltarusių kalbos kursus;

J. kadangi A. Lukašenkos režimas ir toliau marginalizuoja etnines, religines ir seksualines mažumas, ypač lietuvių ir lenkų etnines bendruomenes, persekiodamas jų lyderius, pvz., Andrejų Pačobutą, uždarydamas Lietuvos ir Lenkijos švietimo įstaigas, panaikindamas švietimą jų etninėmis kalbomis ir griaudamas lenkų memorialines kapines; kadangi jis taip pat toliau imasi represijų prieš religines bendruomenes ir asmenis, pažeisdamas teisę į religijos ir tikėjimo laisvę; kadangi daug Romos katalikų, protestantų, stačiatikių ir graikų katalikų kunigų bei pastorių patyrė įvairių formų persekiojimą – nuo baudų iki ilgalaikio kalinimo; kadangi Baltarusijos stačiatikių bažnyčia daugeliu atvejų tarnauja režimo interesams, be kita ko, remia Rusijos agresijos karą prieš Ukrainą; kadangi miręs Gardino arkivyskupas Artemijus Kiščanka, vienintelis Maskvai pavaldžios Baltarusijos stačiatikių bažnyčios – Baltarusijos eksarchiato – hierarchas, pasmerkęs A. Lukašenkos režimo smurtą prieš taikius protestuotojus 2020 m., buvo priverstas išeiti į pensiją ir jos metu patyrė priekabiavimą, padariusį poveikį jo sveikatai ir paspartinusį jo mirtį;

K. kadangi LGBTI asmenys Baltarusijoje toliau patiria sisteminę diskriminaciją ir smurtą; kadangi Baltarusija gali priimti LGBTI „propagandos“ teisės aktus, panašius į priimtus Rusijoje; kadangi Rusijoje gyvenantys, dirbantys ar prieglobsčio ieškantys baltarusiai yra vieni pažeidžiamiausių dėl Baltarusijos valdžios institucijų vykdomų tarpvalstybinių represijų;

L. kadangi Baltarusijos valdžios institucijos dažnai pasitelkia sekimą, interneto cenzūrą ir dezinformaciją, diegdamos gyventojų kontrolės technologijas; kadangi tokia represinė praktika yra dar vienas žingsnis skaitmeninio autoritarizmo ir Baltarusijos žmonių skaitmeninių teisių ribojimo link, dėl kurio intensyvėja piliečių bauginimas ir traukiasi pilietinė erdvė;

M. kadangi 2022 m. spalio mėn. Baltarusija nuo 2023 m. vasario 8 d. pasitraukė iš Tarptautinio pilietinių ir politinių teisių pakto pirmojo fakultatyvaus protokolo, taip blokuodama JT žmogaus teisių komiteto įgaliojimus priimti ir nagrinėti Baltarusijoje gyvenančių asmenų skundus, susijusius su žmogaus teisėmis; kadangi dėl to baltarusiai neteko tarptautinės apsaugos, nes jų skundų negali svarstyti nei JT žmogaus teisių taryba, nei Europos Žmogaus Teisių Teismas;

N. kadangi neteisėtas A. Lukašenkos režimas aktyviai remia nepateisinamą Rusijos agresijos karą bei karo nusikaltimus prieš Ukrainą ir šiuo požiūriu yra visapusiškas Rusijos bendrininkas; kadangi režimas tiesiogiai sudaro sąlygas Rusijos karinei agresijai prieš Ukrainą ir Rusijos terorizmo priemonių naudojimui ir tai remia, kaip matyti iš 2021 m. gegužės mėn. „Ryanair“ skrydžio FR4978 nukreipimo kitu maršrutu ir pranešimo, kad šalyje laukiama Rusijos valstybės remiama teroristinė organizacija „Vagnerio grupė“; kadangi dauguma baltarusių nepritaria savo šalies dalyvavimui šiame kare ir tai parodo organizuodami taikius protestus, per kuriuos jie yra areštuojami, persekiojami ir patiria netinkamą policijos elgesį, taip pat sabotuoja Rusijos karinės įrangos vežimą ir jungiasi į baltarusių pulkus, kovojančius kartu su Ukrainos ginkluotosiomis pajėgomis, arba remia juos; kadangi Baltarusijoje, kaip vienintelėje valstybėje Europoje ir Vidurinėje Azijoje, užtikrinančioje mirties bausmės vykdymą, nuo bet kokio pasipriešinimo Baltarusijos dalyvavimui Rusijos agresijos kare prieš Ukrainą atgrasoma dėl mirties bausmės taikymo; kadangi ES ir NATO griežtai pasmerkė A. Lukašenkos režimo bendrininkavimą Rusijos agresijos kare prieš Ukrainą ir tai paskatino minėtas organizacijas laikytis bendro požiūrio, grindžiamo panašiais ar net bendrais vertinimais, todėl atitinkamai reikia stiprinti ES ir NATO bendradarbiavimą;

O. kadangi 2023 m. balandžio 27 d. Europos Tarybos Parlamentinė Asamblėja vienbalsiai pasmerkė ukrainiečių vaikų deportaciją, perauklėjimą ir rusifikaciją, o kai kurie iš šių vaikų buvo išsiųsti į stovyklą „Dubrava“, kurios savininkė yra įmonė „Belaruskali“; kadangi šie nusikaltimai, kurių bendrininkas yra A. Lukašenkos režimas, gali būti laikomi genocidu;

P. kadangi A. Lukašenkos režimas kelia tiesioginę grėsmę ES ir jos piliečių saugumui; kadangi tai matyti iš jo pritarimo Rusijos taktinių branduolinių ginklų dislokavimui šalies teritorijoje, atsisakymo įgyvendinti branduolinės saugos reikalavimus Baltarusijos Astravo atominėje elektrinėje, organizuoto civilinio skrydžio užgrobimo („Ryanair“ FR4978), nuolatinio migracijos ir prekybos žmonėmis instrumentalizavimo, agresyvios karo retorikos nuo 2020 m. rugpjūčio mėn. ir skatinimo didinti Rusijos karines pajėgas Baltarusijoje vykdant nuolatinius bendrus manevrus;

Q. kadangi A. Lukašenkos režimas toliau verčia migrantus iš ne ES šalių kirsti Baltarusijos sieną su Latvija, Lietuva ir Lenkija; kadangi Baltarusijoje migrantai patiria sienos apsaugos pareigūnų bei kitų pareigūnų kankinimą ir kitą netinkamą elgesį, kliūtis pateikiant prieglobsčio prašymus ir grąžinimą į valstybę, iš kurios atvyko;

R. kadangi Sviatlanos Cichanouskajos vadovaujamos Baltarusijos demokratinės jėgos turi vis daugiau tarptautinio pripažinimo įgyjančią gerai suformuotą struktūrą, įskaitant neseniai suformuotą Jungtinę pereinamojo laikotarpio vyriausybę, atnaujintą Koordinacinę tarybą ir Demokratinės Baltarusijos atstovybę Briuselyje; kadangi Jungtinė pereinamojo laikotarpio vyriausybė, įvairių demokratinių opozicijos partijų išeivijos nariai ir kiti baltarusiai atlieka labai svarbų vaidmenį toliau aktyviai remdami Baltarusijoje vis dar esančius politinius kalinius, jų šeimas ir aktyvistus;

S. kadangi Sviatlana Cichanouskaja ir demokratinių politinių partijų lyderiai viešai deklaravo baltarusių europinius siekius;

T. kadangi reaguodamos į tebesitęsiančias represijas ES ir jos valstybės narės priėmė keletą ribojamųjų priemonių, taikomų A. Lukašenkos režimui, įskaitant sankcijas 195 asmenims ir 34 subjektams, tiesiogiai susijusiems su žmogaus teisių pažeidimais ir pagalba režimui; kadangi ES ir jos valstybės narės skyrė daugiau kaip 100 mln. EUR Baltarusijos žmonėms ir jų demokratiniams siekiams remti;

U. kadangi A. Lukašenkos režimas slopina Vakarų sankcijų poveikį Baltarusijai naudodamas Rusijos teikiamą paramą, pvz., naudodamas Rusijos transporto ir uostų infrastruktūrą Baltarusijos prekėms eksportuoti, lengvatinį patekimą į Rusijos rinką ir skolos mokėjimų Rusijai atidėjimą, taip pat apeidamas sankcijas;

V. kadangi dėl Vakarų sankcijų Baltarusijos BVP 2022 m. sumažėjo 4,7 proc. – dvigubai mažiau nei tikėtasi; kadangi ES importo iš Baltarusijos apimtys 2022 m., palyginti su ankstesniais metais, sumažėjo daugiau nei perpus nuo 6,54 mlrd. EUR 2021 m. iki 3,19 mlrd. EUR; kadangi Baltarusijos eksporto į Rusiją apimtys padidėjo 40 proc. nuo 16,3 mlrd. USD 2021 m. iki 23 mlrd. USD 2022 m.; kadangi Baltarusijos eksporto į Kiniją apimtys 2022 m. beveik padvigubėjo;

W. kadangi A. Lukašenkos režimas atkuria sovietmečio centrinio planavimo ekonomikos modelį, visų pirma reguliuodamas mažmenines kainas, palaikydamas aukštą pramonės gamybos lygį valstybei priklausančiose įmonėse, net jei nėra paklausos, ir imdamasis represijų prieš privačias įmones, įskaitant draudimą užsienio investuotojams parduoti savo Baltarusijoje esančių įmonių akcijas, bei pritaikydamas taisykles, leidžiančias konfiskuoti privatų turtą; kadangi Baltarusija nesilaikė pagrindinių 2004 m. TDO tyrimo komisijos išvadų ir A. Lukašenkos režimas tęsė profesinių sąjungų narių persekiojimą;

X. kadangi dėl ES paramos šimtai baltarusių šiuo metu gauna stipendijas, dar daugiau dalyvauja internetiniuose mokymuose, kad sustiprintų savo profesinius įgūdžius ir dalyvautų profesiniuose mainuose;

Nuolatinės A. Lukašenkos režimo represijos ir ES parama nuo represijų nukentėjusiems asmenims

1. kuo griežčiausiai smerkia A. Lukašenkos režimo nuolat vykdomas nesiliaujančias represijas ir sistemingus bei plačiai paplitusius žmogaus teisių pažeidimus, įskaitant daugybę netinkamo elgesio su politiniais kaliniais ir kitais dėl politinių priežasčių persekiojamais asmenimis, pvz., žurnalistais, žmogaus teisių gynėjais, nepriklausomų profesinių sąjungų aktyvistais ir kt., ir jų kankinimo, taip pat kalinimo neleidžiant susisiekti su išoriniu pasauliu bei jiems teikiamos netinkamos medicinos pagalbos atvejų; taip pat smerkia spaudimą, daromą baudžiamojon atsakomybėn patrauktiems asmenims, tyčia areštuojant ir nuteisiant jų giminaičius ir panaikinant jų advokatų licencijas; toliau solidarizuojasi su drąsiais Baltarusijos žmonėmis ir pilietinės visuomenės organizacijų nariais, kurie, rizikuodami savo laisve ir gyvybe, kovoja už suverenią, laisvą ir demokratinę Baltarusiją, kurioje viešpataus teisingumas, taika ir žmogaus teisės;

2. reikalauja, kad A. Lukašenkos režimas nutrauktų šią smurto, kankinimo, represijų ir propagandos prieš kitamin̄čius ir tariamus kritikus spiralę, nedelsiant ir besąlygiškai paleistų visus politinius kalinius, jų šeimos narius ir visus savavališkai sulaikytus asmenis, paskelbtų visuotinę amnestiją visiems nuo 2020 m. dėl politinių priežasčių suimtiems asmenims bei sudarytų sąlygas taikiai perduoti valdžią surengus laisvus ir sąžiningus rinkimus;

3. ragina Baltarusijos valdžios institucijas nedelsiant nutraukti žiaurų, nežmonišką ir žeminantį kardomąjį kalinimą ir politinių kalinių kalinimo sąlygas, įskaitant atsisakymą suteikti medicinos pagalbą, pagrindines higienos priemones ir galimybę susitikti su advokatais bei šeimos nariais; smerkia „grandininių areštų“ praktiką arba kardomojo kalinimo už baudžiamuosius nusižengimus ar pateikus nepagrįstus kaltinimus ekstremizmu nepagrįstą pratęsimą; yra labai susirūpinęs dėl to, kad įkalinti demokratinės opozicijos lyderiai Viktaras Babaryka ir Maryja Kalesnikava buvo slaptai perkelti į ligoninę nepateikiant jokios informacijos apie jų sveikatos būklę; taip pat yra susirūpinęs dėl to, kad ilgą laiką trūksta informacijos apie opozicijos politikų Siarhejaus Cichanouskio, Mikalajaus Statkevičiaus ir Maksimo Znako, žurnalistų Iharo Losiko, Kaciarynos Bakchvalavos (literatūrinis slapyvardis – Andrejeva) ir Andrejaus Pačobuto (pastarasis taip pat yra vienas iš lenkų mažumos Baltarusijoje lyderių) bei europinės Baltarusijos pilietinės kampanijos aktyvistės Palinos Šarendos-Panasiuk būklę;

4. ragina A. Lukašenkos režimą nedelsiant suteikti būtiną medicininį gydymą ir užtikrinti tinkamą medicininę priežiūrą visiems sunkiomis ligomis sergantiems ir didelių sveikatos problemų turintiems politiniams kaliniams, tarp kurių yra šie asmenys: Maryja Kalesnikava, Viktaras Babaryka, Alesis Bialiackis, Ryhoras Kastusiovas, Iryna Melcher, Halina Dzierbyš, Henadzis Fiadyničius, Marfa Rabkova, Vasilis Berasnevas, Viačaslavas Areška, Vladzimiras Hundaras, Vladzimiras Mackevičius, Mikalajus Statkevičius, Alena Hnauk, Andrejus Voiničius, Aliaksandras Fiaduta, Mikita Zalatarovas, Dzmitryjus Zalomskis, Aliaksejus Hubičius, Vadzimas Hurmanas, Antanina Kanavalava, Andrejus Skurko, Darja Afanasieva, Arsenijus Maiseičykas, Iharis Mincas, Pavelas Hančarykas, Siarhejus Batura, Viačaslavas Daškevičius, Danylas Kasciukevičius, Michailas Chamicevičius, Palina Šarenda-Panasiuk, Andrejus Pačobutas, Ksenia Luckina, Maryna Markevič, Jauhenas Liulkovičius, Volha Cybulskaja, Volha Zalatar, Arciomas Bajarskis, Pavelas Kučynskis, Vladzimiras Malachovskis, Ruslanas Slutskis, Alena Maušuk, Larysa Kuzmenka, Kirilas Palčevskis, Juras Pracharenka, Siarhejus Veraščahinas, Viačaslavas Rahaščiukas, Aliaksandras Kapšulis, Ramanas Karanevičius, Vitalis Melnikas, Aksana Zareckaja ir Viktoryja Kulša;

5. ragina Baltarusijos valdžios institucijas leisti diplomatams ir tarptautinėms organizacijoms, įskaitant nepriklausomus medicinos fondus, visų pirma Tarptautiniam Raudonojo Kryžiaus komitetui (TRKK), aplankyti politinius kalinius, kad galėtų įvertinti jų būklę ir suteikti pagalbą; ragina Komisiją, ES valstybes nares ir tarptautines įstaigas, pvz., TRKK bei UNICEF, toliau teikti sistemingą ir visapusišką paramą Baltarusijos politiniams kaliniams ir jų šeimų nariams, kurie yra pažeidžiamoje finansinėje padėtyje, taip pat politiniams kaliniams, kurie jau atliko savo bausmes, be kita ko, teikiant finansinę paramą ir su medicinine bei psichologine reabilitacija susijusią pagalbą;

6. ragina atlikti nepriklausomą tyrimą ir pateikti ekspertų ataskaitą dėl politinių kalinių mirties tuo metu, kai jie buvo režimo kalinami, ir aktyvisto Ramano Bandarenkos mirties 2020 m. lapkričio mėn. nuo žiauraus sumušimo, kurį, kaip įtariama, įvykdė civiliais drabužiais vilkintys policijos pareigūnai ar jų statytiniai;

7. ragina A. Lukašenkos režimą susilaikyti nuo bet kokio priekabiavimo, be kita ko, prie dabar jau išlaisvintų buvusių politinių kalinių; primygtinai ragina režimą leisti šiems buvusiems kaliniams gyventi savo gyvenimą laisvėje ir suteikti jiems visas galimybes įsidarbinti, dalyvauti visuomeniniame gyvenime ir naudotis savo banko sąskaitomis bei turtu; reiškia didelį susirūpinimą dėl to, kad visų pirma didelių ES įsisteigusių įmonių tiekėjai Baltarusijos įkalinimo įstaigose galimai priverstinai išnaudoja kalinius darbui; ragina ES įsisteigusias įmones nutraukti ryšius su visais Baltarusijos tiekėjais, kurie savo tiekimo grandinėse naudoja priverčiamąjį darbą, net jei jiems dar nėra taikomos ribojamosios priemonės, ir ragina Tarybą taikyti sankcijas visoms Baltarusijos bendrovėms, kurios savo tiekimo grandinėse naudoja priverčiamąjį darbą; palankiai vertina tai, kad neseniai priimta TDO rezoliucija dėl Valdymo tarybos rekomenduojamų priemonių pagal TDO konstitucijos 33 straipsnį dėl Baltarusijos vykdomo sistemingo asociacijų laisvės pažeidimo, demokratinio profesinių sąjungų judėjimo slopinimo ir nuolatinio nepriklausomų profesinių sąjungų lyderių bei aktyvistų persekiojimo, ir ragina TDO valstybes nares imtis atitinkamų veiksmų;

8. pakartoja, kad 2021 m. sausio 28 d. A. Lukašenkos režimo paskelbtas vienašalis pasitraukimas iš Rytų partnerystės politikos nėra teisėtas, nes neatspindi tikrosios Baltarusijos žmonių valios ir jų siekio turėti laisvą ir demokratinę valstybę;

9. pakartoja smerkiąs A. Lukašenkos režimo sprendimą pasitraukti iš Orhuso konvencijos – tarptautinio susitarimo, kuriuo įgyvendinama žmogaus teisė į švarią, sveiką ir tvarią aplinką;

10. ragina ES institucijas ir valstybes nares išnagrinėti galimybę leisti Baltarusijos demokratinių jėgų atstovams, visų pirma teisėtai Baltarusijos žmonių atstovei Sviatlanai Cichanouskajai, ir pilietinės visuomenės atstovams užimti tuščias vietas, kurias dvišaliuose ir daugiašaliuose forumuose anksčiau užėmė Baltarusijos valdžios institucijų atstovai, ypač vykdant Rytų partnerystę; ragina Komisiją įtraukti nepriklausomus ir su režimu nesusijusius Baltarusijos ekspertus kaip nacionalinius Baltarusijos atstovus į bendradarbiavimo programas, pvz., „EU4Climate“, „EU4Environment“ ir kitas iniciatyvas; ragina Užsienio reikalų tarybą suteikti nuolatinį kvietimą S. Cichanouskajai, kaip Baltarusijos jungtinės pereinamojo laikotarpio vyriausybės vadovei, dalyvauti visuose su Baltarusija susijusiuose susitikimuose; ragina valstybių narių vadovus ir kitų Europos politinėje bendrijoje dalyvaujančių valstybių politinius lyderius įtraukti Baltarusijos demokratines jėgas į Europos politinę bendriją, pvz., suteikiant joms stebėtojų statusą;

11. smerkia politiškai motyvuotus parodomuosius teismo procesus ir nepagrįstus kaltinimus, kuriais siekiama įbauginti demokratinių jėgų, pilietinės visuomenės, nepriklausomos žiniasklaidos priemonių, laisvųjų profesinių sąjungų, žmogaus teisių gynėjų ir nacionalinių, religinių bei seksualinių mažumų atstovus ir rėmėjus; smerkia 2023 m. rugpjūčio 23 d. Baltarusijos valdžios institucijų sprendimą paskelbti žinomą žmogaus teisių centrą „Viasna“ ir visus jo padalinius ekstremistine organizacija ir ragina nedelsiant paleisti jo pirmininką ir steigėją, Nobelio taikos premijos ir Sacharovo premijos laureatą Alesį Bialiatskį ir jo kolegas Valianciną Stefanovičių, Vladzimirą Labkovičių, Marfą Rabkovą ir Andrejų Čapiuką; be to, ypač smerkia tai, kad ilgą laiką kalėti nuteisti Henadzis Fiadyničius, Vasilis Berasnevas, Viačaslavas Areška, Maryna Zolatava ir Liudmila Čekina, taip pat tokių demokratinių jėgų lyderių, kaip Sviatlana Cichanouskaja, Pavelas Latuška, Maryja Maroz, Volha Kavalkova, Siarhejus Dyleuskis, Valeryjus Capkala, Sciapanas Pucila ir Janas Rudzikas, nuteisimą *in absentia* dėl melagingų kaltinimų sąmokslu perimti valdžią arba ekstremistinių organizacijų formavimu; smerkia tebesitęsiantį demokratinės opozicijos lyderių Pavelo Seviaryneco ir Mikalajaus Statkevičiaus kalinimą; smerkia A. Lukašenkos režimo tarpvalstybines represijas prieš užsienyje esančius baltarusius ir pagalbą Rusijai bei aktyvų bendradarbiavimą su ja vykdant šias represijas; primygtinai ragina režimą nedelsiant liautis atiminėti ir grasinti atimti vaikus iš tėvų, kaip būdą nubausti tėvus už protestavimą ar politinį aktyvumą; ragina Tarybą ir Komisiją rasti naujų galimybių siekti, kad būtų paleisti visi politiniai kaliniai Baltarusijoje;

12. primygtinai ragina Baltarusijos valdžios institucijas nedelsiant sušvelninti visus mirties bausmės nuosprendžius ir nedelsiant paskelbti mirties bausmės taikymo moratoriumą, taip žengiant pirmą žingsnį link visiško jos panaikinimo visam laikui;

13. ragina Komisiją ir valstybes nares ir toliau sudaryti sąlygas žmogaus teisių gynėjams, teisininkams ir pilietinės visuomenės organizacijoms teikti paslaugas, visų pirma socialinės pagalbos, sveikatos priežiūros ir visuomeninės gynybos, politiniams kaliniams ir jų šeimoms; ragina ES ir jos valstybių narių diplomatus nepaisant esamų sunkumų bendrauti su pilietinės visuomenės atstovais, žmogaus teisių gynėjais, nepriklausomos žiniasklaidos priemonėmis, prodemokratinėmis grupėmis ir politinių kalinių šeimomis Baltarusijoje ir juos remti;

14. ragina ES ir jos valstybes nares bendradarbiauti su tarptautiniais partneriais, pavyzdžiui, ESBO Maskvos mechanizmu ir JT žmogaus teisių taryba, taip pat žmogaus teisių gynėjais ir pilietinės visuomenės atstovais vietoje, stebint ir dokumentuojant Baltarusijoje vykdomus sunkius žmogaus teisių pažeidimus ir nusikaltimus žmoniškumui ir pranešant apie juos, kad būtų užtikrintas vėlesnis traukimas atsakomybėn ir teisingumas nukentėjusiesiems; pabrėžia vertingą NVO darbą Baltarusijoje ir už jos ribų – jos registruoja kankinimų atvejus ir taip rengia svarbų pagrindą būsimam A. Lukašenkos režimo įvykdytų nusikaltimų baudžiamajam persekiojimui; pakartoja savo paramą Tarptautinei atskaitomybės platformai Baltarusijai;

15. pakartoja savo raginimą ES valstybėms narėms laikantis pripažintų universaliosios jurisdikcijos ir ekstrateritorinės jurisdikcijos principų parengti už rinkimų klastojimą, sunkius žmogaus teisių pažeidimus ir nusikaltimus žmoniškumui atsakingų arba juos vykdant bendrininkavusių pareigūnų baudžiamojo persekiojimo pagrindą; pakartoja Jungtinių Tautų vyriausiojo žmogaus teisių komisaro raginimą visoms JT valstybėms narėms apsvarstyti galimybę siekti atskaitomybės tokiu būdu; remia tolesnes diskusijas dėl galimo tarptautinio žmogaus teisių pažeidimų Baltarusijoje tribunolo įsteigimo Hagoje;

A. Lukašenkos režimo dalyvavimas Rusijos agresijos kare prieš Ukrainą

16. kuo griežčiausiai smerkia A. Lukašenkos režimo dalyvavimą Rusijos nepateisinamame, neteisėtame ir neišprovokuotame agresijos kare prieš Ukrainą ir neapykantos kalbos, dezinformacijos bei propagandos, atkartojančių karingą Maskvos retoriką, skatinimą; atsižvelgdamas į tai, smerkia masinį šaudmenų ir karinės techninės įrangos tiekimą Rusijos agresoriams, ypač karinių komponentų Rusijos kariuomenei gamybą, taip pat Rusijos pajėgų dislokavimą Baltarusijoje ir Baltarusijos instruktorių vykdomą jų mokymą, tai, kad noriai priimta Rusijos valstybės remiama teroristinė organizacija „Vagnerio grupė“, grasinimą prisijungti prie agresijos ir karinių pajėgų dislokavimą prie Baltarusijos ir Ukrainos sienos, nes dėlto ten turi būti Ukrainos karinės pajėgos, taip pat tai, kad Baltarusijos teritorija, oro erdvė ir infrastruktūra naudojamos kaip invazijos organizavimo bazė ir nuolatiniams raketų antpuoliams prieš karinius ir civilinius taikinius Ukrainoje rengti; pažymi, kad didžioji dauguma baltarusių nepritaria šiam daugialypiam dalyvavimui Rusijos agresijos kare; reiškia visišką paramą Baltarusijos aktyvistams, kurie priešinasi agresoriams trikdydami Rusijos karinių pajėgų naudojamų geležinkelių ir kitų tiekimo linijų darbą, taip pat paramą Baltarusijos kibernetiniams partizanams ir savanoriams, ypač Kastusio Kalinouskio pulkui ir buvusiam Vyčio pulkui, kurie drąsiai kovoja kartu su Ukrainos ginkluotosiomis pajėgomis, kad atremtų agresorius; visiškai pritaria tam, kad šiems rezistentams būtų teikiama pagalba;

17. smerkia neteisėtą daugiau kaip 2 150 vaikų, įskaitant našlaičius, perkėlimą iš Rusijos okupuotų Ukrainos teritorijų į vadinamąsias rekreacines stovyklas Baltarusijoje, kur jie yra rusifikuojami ir indoktrinuojami; griežtai smerkia Baltarusijos Raudonojo Kryžiaus dalyvavimą neteisėtai deportuojant Ukrainos vaikus; remia Ukrainos prokuratūros vykdomą tyrimą dėl įtariamo Baltarusijos vaidmens vykdant priverstines deportacijas ir mano, kad A. Lukašenkos ir jo režimo veiksmai pagal Tarptautinio baudžiamojo teismo (TBT) Romos statutą taip pat gali būti laikomi nusikaltimu žmoniškumui kaip gyventojų deportavimas arba prievartinis perkėlimas; mano, kad A. Lukašenka yra atsakingas už šiuos karo nusikaltimus kaip ir Vladimiras Putinas bei Maria Lvova-Belova, todėl ragina TBT apsvarstyti galimybę išduoti panašų tarptautinį A. Lukašenkos arešto orderį; ragina Tarybą išplėsti asmenų, kuriems taikomos ES sankcijos, sąrašą, kad jis apimtų asmenis, dalyvavusius prievarta deportuojant ukrainiečių vaikus į Baltarusiją;

18. ragina užtikrinti didesnę ES saugumo ir gynybos strateginio kelrodžio ir NATO strateginės koncepcijos sinergiją ir suderinamumą, visų pirma jų įgyvendinimo aspektu, siekiant pasipriešinti Rusijos agresijai prieš Ukrainą ir šiame konflikte bendrininkaujančiam A. Lukašenkos režimui; pabrėžia, kad svarbu stiprinti ES ir NATO bendradarbiavimą dėl visų aktualių aspektų, susijusių su Baltarusijos dalyvavimu Rusijos kare prieš Ukrainą; mano, kad būtina sukurti bendrą strategiją dėl Baltarusijos nepriklausomybės išsaugojimo, įskaitant tarptautinę paramą šiuo tikslu ir paramą šalies perėjimui prie demokratijos, dalyvaujant ES ir tarptautinėms institucijoms, tokioms kaip ESBO, Europos Taryba ir G7;

19. mano, kad sudarydamas sąlygas Rusijos nepateisinamam agresijos karui prieš Ukrainą, A. Lukašenkos režimas tapo Rusijos įvykdytų nusikaltimų bendrininku, vadinasi, jis atsakingas už Ukrainos sugriovimus ir jai padarytą žalą; be to, mano, kad specialusis tarptautinis tribunolas dėl Rusijos įvykdyto agresijos prieš Ukrainą nusikaltimo privalo turėti jurisdikciją apklausti ne tik V. Putiną ir Rusijos politinę bei karinę vadovybę, bet ir Baltarusijos politinę ir karinę vadovybę; todėl ragina ES institucijas ir valstybes nares imtis visų būtinų veiksmų, kad būtų galima patraukti baudžiamojon atsakomybėn tuos Baltarusijos pareigūnus, kurie prisidėjo prie agresijos nusikaltimo, karo nusikaltimų, nusikaltimų žmoniškumui ir genocido nusikaltimų, įvykdytų prieš Ukrainą; šiuo atžvilgiu palankiai vertina veiksmus, kurių imtasi siekiant Ukrainoje įsteigti TBT šalies biurą; todėl ragina ES ir jos valstybes nares rasti teisėtų būdų areštuoti Baltarusijos vadovybės ir susijusių Baltarusijos subjektų, dalyvaujančių Rusijos karo pastangose, turtą ir, jei įmanoma, panaudoti jį siekiant paremti Ukrainos atstatymą;

20. ragina ES ir jos valstybes nares pagal sankcijų režimus Rusijai ir Baltarusijai ir ES visuotinį sankcijų už žmogaus teisių pažeidimus mechanizmą (ES Magnitskio aktą) išplėsti ir sustiprinti sankcijų (ribojamųjų priemonių) taikymo sritį ir priimti naują sankcijų Baltarusijai ir Rusijai bei asmenims ir teisės subjektams, atsakingiems už sunkius žmogaus teisių pažeidimus Baltarusijoje arba bendrininkavusiems juos vykdant, paketą, be kita ko, taikyti sankcijas teisėjams, prokurorams, teisėsaugos, kalėjimų ir bausmių vykdymo kolonijų pareigūnams, propagandistams ir liūdnai pagarsėjusių KGB ir Pagrindinio kovos su organizuotu nusikalstamumu ir korupcija direktorato (GUBOPiK / HUBAZiK) agentams;

21. ragina Rusijai dabar taikomas sankcijas lygiai taip pat taikyti ir Baltarusijai; primygtinai reikalauja, kad baltarusiškas kalio karbonatas, kuris yra pagrindinis režimo pajamų šaltinis, liktų sankcijų sąraše ir nebūtų vežamas per ES teritoriją, ypač dėl to, kad pagrindinė kalio karbonato gamintoja „Belaruskali“ tiesiogiai dalyvauja neteisėtai perkeliant ir indoktrinuojant ukrainiečių vaikus; primygtinai ragina ES ir jos valstybes nares nedelsiant padidinti savo gebėjimus įvertinti tikrąjį sankcijų poveikį ir galimą netiesioginę žalą, siekiant užtikrinti visapusišką visų su Baltarusija ir Baltarusijos asmenimis susijusių sankcijų įgyvendinimą ir užkirsti kelią bet kokioms sankcijų apėjimo schemoms, taip pat teikti tinkamą paramą ES specialiojo pasiuntinio ES sankcijų įgyvendinimo klausimams darbui, vykdomam siekiant panaikinti visas spragas ir pagerinti veiksmingą visų sankcijų įgyvendinimą;

22. ragina įtraukti Rusiją ir Baltarusiją į ES didelės rizikos trečiųjų šalių sąrašą kovos su pinigų plovimu ir terorizmo finansavimu srityje; ragina parengti su nusikalstamu A. Lukašenkos režimu susijusių asmenų tiesiosios linijos giminaičių, kurie naudojasi ES šalių svetingumu, sąrašą; ragina nedelsiant peržiūrėti jų atvykimo vizas ir gyventojo statusą; primygtinai ragina Tarptautinį olimpinį komitetą ir kitas tarptautines sporto federacijas neleisti Baltarusijos ir Rusijos sportininkams, iš kurių daugelis remia Rusijos nepateisinamą agresijos karą prieš Ukrainą ar net jame dalyvauja, varžytis 2024 m. Paryžiaus olimpinėse žaidynėse ar kituose tarptautiniuose sporto renginiuose;

23. apgailestauja, kad kai kurios valstybės narės vykdo lobistinę veiklą siekdamos, kad būtų panaikintos sankcijos Baltarusijos kalio karbonato gamintojams, įskaitant „Belaruskali“, ir ragina valstybes nares nustatyti bendrus požiūrius į sankcijų keliamus iššūkius; smerkia tas trečiąsias šalis, kurios padeda Rusijai ir Baltarusijai apeiti taikomas sankcijas, ir prašo Komisijos ir valstybių narių apsvarstyti galimybę taikyti toms trečiosioms šalims antrines sankcijas; apgailestauja dėl oficialaus Vengrijos užsienio reikalų ir prekybos ministro vizito Minske 2023 m. vasario mėn., nes tai prieštarauja ES politikai Baltarusijos, Rusijos ir agresijos karo prieš Ukrainą atžvilgiu; ragina Tarybą bei Komisijos pirmininko pavaduotoją ir Sąjungos vyriausiąjį įgaliotinį užsienio reikalams ir saugumo politikai išnagrinėti tolesnes priemones, kurios apimtų ne tik sankcijas, ir, glaudžiai bendradarbiaujant su ES partneriais, parengti nuoseklų ir išsamų ilgalaikį požiūrį į Baltarusiją;

Baltarusijos suverenitetas ir jos kalbos bei nacionalinės kultūros apsauga

24. su dideliu susirūpinimu atkreipia dėmesį į palaipsniui vykdomą Baltarusijos ekonominį, karinį ir kultūrinį pajungimą Maskvai; apgailestauja dėl to, kad Baltarusija tapo Rusijos satelitine valstybe, ir smerkia abiejų režimų veiksmus, dėl kurių Rusija galiausiai galėtų absorbuoti ir aneksuoti Baltarusiją; smerkia A. Lukašenkos režimo vykdomą istorinį revizionizmą ir jo bandymus pateisinti savo nusikaltimus, visų pirma represijas prieš Baltarusijos žmones ir agresijos karą prieš Ukrainą; smerkia Rusijos taktinių branduolinių ginklų dislokavimą, kuriam vadovauja Rusija, Baltarusijos teritorijoje, akivaizdžiai pažeidžiant Baltarusijos nebranduolinės valstybės statusą, kuris buvo atšauktas po 2022 m. vasario 27 d. nesąžiningo referendumo dėl konstitucijos; pakartoja, kad smerkia tokį dislokavimą, nes jis pažeidžia Branduolinio ginklo neplatinimo sutartį ir gali nulemti daugiau branduolinio ginklo perdislokavimo atvejų; ragina ES, jos valstybes nares ir NATO imtis visų įmanomų priemonių, kad būtų sprendžiami su šiuo dislokavimu susiję klausimai; apgailestauja dėl A. Lukašenkos bauginimo retorikos galimo branduolinių ginklų panaudojimo klausimu; ragina ES bendradarbiauti su Tarptautine atominės energijos agentūra ir Europos branduolinės saugos reguliavimo institucijų grupe siekiant užtikrinti branduolinę saugą

Baltarusijos Astravo atominėje elektrinėje ir apgailestauja, kad antrasis Baltarusijos atominės elektrinės reaktorius buvo paleistas deramai neatsižvelgus į tarptautinės bendruomenės išsakytą susirūpinimą dėl branduolinės saugos; ragina ES institucijas ir valstybes nares nepripažinti jokių A. Lukašenkos režimo su Rusija pasirašytų susitarimų, kuriais prieš tautos valią atsisakoma Baltarusijos suvereniteto;

25. ragina ES ir valstybes nares išlaikyti vienybę kovojant su daugialypėmis grėsmėmis, kurias ES kelia A. Lukašenkos režimas, visų pirma su tebesitęsiančiu ir didėjančiu valstybės organizuojamu migracijos instrumentalizavimu, dėl kurio sąmoningai sukeliama žmonių kančia prie Baltarusijos sienų su Latvija, Lietuva, Lenkija ir kitur; griežtai smerkia tai, kad Baltarusijos valdžios institucijos naudojasi migracija siekdamos politinių tikslų, ir mano, kad tai yra tikslingai organizuojami A. Lukašenkos režimo atsakomieji veiksmai prieš ES valstybes nares dėl jų paramos demokratinėms Baltarusijos jėgoms, siekiant destabilizuoti tas valstybes nares; yra susirūpinęs dėl humanitarinės padėties prie Baltarusijos sienų su ES valstybėmis narėmis; ragina atitinkamas ES valstybes nares laikytis ES teisės, nes pagrindinių Europos normų, tarptautinės teisės ir pagarbos kiekvieno žmogaus orumui principo, visų pirma susidūrus su iššūkiais, laikymasis yra demokratinio Europos projekto, kuriame dalyvauti ES linki ir Baltarusijai, pagrindas; pabrėžia, kad reikia užtikrinti teisę į prieglobstį, kartu sudarant pasienyje užstrigusiems migrantams ir prieglobsčio prašytojams humaniškas ir orias priėmimo sąlygas;

26. mano, kad Rusijos privačios karinės įmonės „Vagnerio grupė“ atvykimas į Baltarusiją gali kelti saugumo grėsmių Ukrainai, Baltarusijos ES kaimynėms ir visai ES; dar kartą ragina Tarybą įtraukti „Vagnerio grupę“ į ES teroristų sąrašą ir ragina ES bei jos valstybes nares toliau stebėti „Vagnerio grupės“ veiksmus ir stiprinti ES sienų apsaugą, kad būtų išvengta bet kokių „Vagnerio grupės“ provokacijų ar „Vagnerio grupės“ samdinių bandymų kirsti ES, taip pat toliau kovoti su didėjančia prekių kontrabanda iš Baltarusijos;

27. atkreipia dėmesį į didėjančią Baltarusijos ekonominę priklausomybę nuo Rusijos ir kitų nedemokratinių šalių, įskaitant Kiniją; apgailestauja, kad Baltarusija grįžta prie sovietmečio centrinio planavimo ekonomikos modelio, kuris dar labiau izoliuos šalį nuo pasaulinės rinkos ir lems atsilikimą inovacijų ir modernizavimo srityje bei nuolatinį protų nutekėjimą, nes visa tai yra nenaudinga Baltarusijos žmonėms, kurie pastaraisiais metais vis dažniau imasi verslo iniciatyvų;

28. primena visoms Baltarusijoje veikiančioms ES įmonėms apie savo ankstesnį raginimą atlikti ypač išsamius patikrinimus ir vykdyti savo pareigą gerbti žmogaus teises laikantis JT verslo ir žmogaus teisių pagrindinių principų; prašo tokių įmonių susilaikyti nuo bet kokių naujų investicijų ir viešai protestuoti prieš Baltarusijos valdžios institucijų tebevykdomas represijas prieš darbuotojus ir piliečius apskritai;

29. ragina Komisiją ir ES valstybes nares toliau remti mažąsias ir vidutines įmonės Baltarusijoje, atsižvelgiant į tai, kad jos atliko svarbų vaidmenį remiant prodemokratinį judėjimą Baltarusijoje per 2020 m. prezidento rinkimus ir vėliau;

30. reiškia solidarumą su baltarusiais, kurie siekia apsaugoti ir puoselėti savo tautinę tapatybę, visų pirma stengdamiesi plačiau vartoti baltarusių kalbą; smerkia neseniai priimtą 13 metų įkalinimo nuosprendį meno vadybininkui Pavelui Belavusui už jo pastangas populiarinti baltarusių kalbą ir kultūrą; įsipareigoja stiprinti savo komunikaciją baltarusių kalba, visų pirma versdamas savo pranešimus ir rezoliucijas dėl Baltarusijos ir Rytų partnerystės politikos į šią kalbą, ir ragina šiuo pavyzdžiu sekti ir kitas ES institucijas;

31. primygtinai ragina Baltarusijos režimą nutraukti visų mažumų, ypač etninių, religinių ir seksualinių mažumų, diskriminaciją ir smurtą prieš jas; smerkia Baltarusijos valdžios institucijas už veiksmus, nukreiptus prieš šalies lietuvių ir lenkų etnines bendruomenes, visų pirma naujausius sprendimus, kuriais siekiama likviduoti lietuviškas ir lenkiškas mokyklas ir panaikinti švietimą lietuvių ir lenkų kalbomis; ragina Baltarusijos valdžios institucijas gerbti lietuvių ir lenkų mažumų teises, įskaitant teisę į mokslą lietuvių ir lenkų kalbomis; smerkia Anžalikos Borys, Andrejaus Pačobuto ir kitų lenkų bendruomenės narių suėmimą; mano, kad Anžalikai Borys pateikti kaltinimai dėl neapykantos kurstymo ir nacizmo reabilitacijos yra politiniai ir neturi jokio pagrindo ar teisinės vertės, ir atkreipia dėmesį į tai, kad kaltinimai jai panaikinti;

32. griežtai smerkia religinių bendruomenių persekiojimą Baltarusijoje, įskaitant dvasininkų ir pasauliečių, kurie vykdydami religinę veiklą atsisako palaikyti A. Lukašenkos režimo poziciją ir išreiškia nepritarimą jo politikai, persekiojimą; atsižvelgdamas į tai, smerkia ortodoksų kunigo Siarhejaus Rezanovičiaus, jo žmonos ir sūnaus nuteisimą 16 metų kalėti, spaudimą buvusiam ortodoksų vyskupui velioniui Artemijui Kiščankai, taip pat nuolatinius dvasininkų areštus, įskaitant 2023 m. gegužės mėn. įvykdytus katalikų kunigų Viačaslavo Adamovičiaus, Andrejaus Kuliko ir Aliaksandro Šaucovo bei katekizmo mokytojo Vladzislavo Beladziedo sulaikymus; taip pat smerkia katalikų bažnyčių Minske konfiskavimą ir draudimą vykdyti politinę veiklą išpažįstant protestantizmą (evangelikams);

33. primygtinai ragina A. Lukašenkos režimą nedelsiant nutraukti LGBTI asmenų persekiojimą, diskriminaciją ir smurtą prieš juos ir užtikrinti visapusišką jų apsaugą ir įtrauktį į visuomenę; remia LGBTI organizacijų pastangas Baltarusijoje propaguojant teisines reformas, kurios užtikrintų vienodas visų asmenų teises ir apsaugą;

34. apgailestauja, kad Baltarusijoje nėra neįgaliųjų nediskriminavimo teisės aktų, taip pat dėl to, kad 2021 m. priverstinai uždaryta pirmaujanti šios šalies neįgaliųjų teisių organizacija – Neįgaliųjų teisių biuras; apgailestauja dėl neįgaliems vaikams Baltarusijoje kylančių problemų, susijusių su tinkama diagnoze, švietimu ir socialine reintegracija, ir dėl įstaigų, kuriose laikomi šie vaikai, viešosios atskaitomybės ir skaidrumo trūkumo; pabrėžia, kad būtinas deinstitucionalizavimas ir reikia panaikinti Baltarusijos Respublikos 2022 m. birželio 30 d. Įstatymą Nr. 183-Z dėl neįgaliųjų teisių ir socialinės integracijos, kuriuo diskriminuojami neįgalūs vaikai ir suaugusieji, nes ribojamos jų galimybės gauti pradinį, vidurinį ir aukštąjį išsilavinimą, priklausomai nuo jų neįgalumo lygio; yra priblokštas to, kad Baltarusijos valdžios institucijos toliau apgyvendina skirtingų negalių turinčius asmenis tose pačiose įstaigose ir jokioms grupėms nesuteikia specializuotos priežiūros, kad daugiau kaip 10 000 neįgaliųjų, kurie gyvena „psichoneurologijos“ įstaigose, neturi juridinių teisių, o teismai jų teisėtais globėjais yra paskyrę šių institucijų direktorius; pabrėžia, kad būtina panaikinti nuostatas, leidžiančias priverstinai atimti laisvę;

Parama demokratijai ir europiniams siekiams

35. pabrėžia, kad Baltarusiją su kitomis Europos dalimis sieja istoriniai ryšiai ir bendras Europos kultūros paveldas bei tapatybė ir kad, remiantis Baltarusijos žmonių siekiais, ji turėtų likti Europos politinės, kultūrinės ir ekonominės erdvės dalimi; su malonumu pripažįsta ir remia Sviatlanos Cichanouskajos ir Baltarusijos demokratinių politinių partijų lyderių deklaracijas dėl baltarusių europinių siekių; ragina ES institucijas ir valstybes nares parengti platesnio užmojo ir išsamesnę strategiją, susietą su plačiu ekonominiu planu, kuria būtų remiamos Baltarusijos demokratinės jėgos, įskaitant opozicines politines partijas, pilietinės visuomenės aktyvistus, žmogaus teisių gynėjus, nepriklausomus menininkus, nepriklausomas profesines sąjungas ir laisvosios žiniasklaidos priemones tiek Baltarusijoje, tiek už jos ribų, siekiant skatinti šalies perėjimą prie demokratijos ir išsaugoti Baltarusijos nepriklausomybę ir suverenumą; ragina rengti visapusiškas gebėjimų stiprinimo programas, mokymus teisinių praktinių žinių, reikalingų teisėkūros projektams rengti, taip pat skaitmeninio ir asmeninio saugumo srityse, mentorystės iniciatyvas ir stažuotes ir sudaryti kitas švietimo galimybes, kad šie subjektai įgytų daugiau galių ir būtų puoselėjamas jų potencialas;

36. ragina gerinti ES komunikaciją su Baltarusijos žmonėmis, kad jiems būtų teikiama informacija ir kovojama su valstybės kontroliuojamos žiniasklaidos skleidžiama dezinformacija ir propaganda; primygtinai ragina ES valstybes nares skatinti savo gyventojų ir Baltarusijos žmonių tarpusavio ryšius bei koordinuoti savo veiksmus siekiant sumažinti sunkumus, su kuriais susiduria demokratinės jėgos ir opozicinės politinės partijos, pilietinės visuomenės aktyvistai ir kiti Baltarusijos piliečiai tremtyje, pvz., siekdami gauti leidimus gyventi arba atidaryti banko sąskaitas ir tada, kai vyksta prašymų išduoti vizą nagrinėjimo procedūros Baltarusijoje ir trečiosiose šalyse, – be kita ko ir dėl to, kad netinkamai taikomas sankcijų režimas; pabrėžia, kad Baltarusijos žmonės neturėtų būti prilyginami A. Lukašenkos režimui ir kad tremtyje gyvenantys baltarusiai neturėtų būti diskriminuojami dėl režimo dalyvavimo kare prieš Ukrainą; apgailestauja dėl to, kad A. Lukašenkos režimas sąmoningai išsiuntė ES, jos valstybių narių ir kitų šalių diplomatus arba neatnaujino jų akreditavimo, kad apribotų jų paramą persekiojamiems baltarusiams ir jų galimybes išduoti vizas; pripažįsta ES pilietinės visuomenės organizacijų darbą remiant Baltarusijos kolegas ir padedant baltarusiams persikėlimo metu ir ragina ES ir valstybes nares sudaryti daugiau galimybių jų darbui;

37. ragina valstybes nares dar labiau supaprastinti vizų ir leidimų gyventi išdavimo procedūras asmenims, kurie iš Baltarusijos bėga dėl politinių priežasčių, ar asmenims, kuriems dėl patirto smurto reikalingas medicininis gydymas; ragina Komisiją ir valstybes nares parengti taisykles ir procedūras, taikomas tais atvejais, kai iš žmogaus teisių gynėjų ir kitų pilietinės visuomenės aktyvistų atimama Baltarusijos pilietybė, taip pat teikti paramą ES gyvenantiems baltarusiams, kurių asmens dokumentai netrukus baigs galioti ir kurie neturi galimybių juos pakeisti naujais, nes negali grįžti į Baltarusiją;

38. ragina Tarybą peržiūrėti ir atnaujinti savo išvadas dėl Baltarusijos, didžiausią dėmesį skiriant tam, kad būtų užkirstas kelias A. Lukašenkos režimo keliamoms saugumo grėsmėms ir jos būtų suvaldytos, taip pat veiksmingai ES viešajai politikai ir bendravimui su Baltarusijos žmonėmis, įskaitant esančius tremtyje, struktūrizuotam bendradarbiavimui su Baltarusijos demokratinėmis jėgomis ir pilietine visuomene bei paramai A. Lukašenkos režimo aukoms;

39. palankiai vertina tai, kad 2023 m. kovo 1 d. Briuselyje atidaryta oficiali Demokratinės Baltarusijos diplomatinė atstovybė; be to, palankiai vertina tai, kad sudaryta Jungtinė pereinamojo laikotarpio vyriausybė, kaip centrinė demokratinio judėjimo vykdomoji institucija; ji ir Koordinavimo taryba – vieninga Baltarusijos demokratinės visuomenės atstovaujamoji institucija – tarptautinėje bendruomenėje turėtų būti laikomos demokratinėmis Baltarusijos žmonių atstovėmis; ragina pasirašyti susitarimą, kad būtų įformintas ir susistemintas Europos Parlamento ir Baltarusijos demokratinių jėgų bei pilietinės visuomenės, įskaitant Jungtinę pereinamojo laikotarpio vyriausybę ir Koordinavimo tarybą, bendradarbiavimas; pabrėžia, jog būtina, kad Taryba ir Komisija išlaikytų tarptautinį dėmesį ir paramą prodemokratiniam judėjimui Baltarusijoje, nes dėl Rusijos agresijos karo prieš Ukrainą jie nukrypo kitur; ragina Komisiją ir Tarybą būti pasirengusioms įvairiems scenarijams, pvz., (priverstiniam) A. Lukašenkos pakeitimui arba Baltarusijos *de facto* aneksijai ar okupacijai, kurią vykdytų Rusija, ir konsultuotis su Jungtine pereinamojo laikotarpio vyriausybe dėl šių scenarijų;

40. palankiai vertina tai, kad Komisija patvirtino paramos programą „EU4Belarus: Supporting societal resilience and human capital development“ (liet. „„EU4Belarus“. Visuomenės atsparumo ir žmogiškojo kapitalo vystymo rėmimas“), kuria siekiama remti Baltarusijos demokratinius siekius; mano, kad tokia parama yra būtina siekiant išsaugoti pokyčius Baltarusijos visuomenėje, kurių radosi dėl taikaus prodemokratinio judėjimo per 2020 m. prezidento rinkimus; primygtinai reikalauja, kad „EU4Belarus“ lėšos būtų strategiškai skiriamos veiklai, kuria remiami Baltarusijos žmonių europiniai siekiai;

41. ragina Komisiją ir valstybes nares tęsti ir plėsti paramą Baltarusijos pilietinės visuomenės ir akademinių institucijų kultūrinei ir švietimo veiklai, įskaitant veiklą, kuria siekiama remti baltarusių kalbą ir nepriklausomą žiniasklaidą; pabrėžia, kad svarbu remti baltarusių prodemokratiniam pilietiniam ir politiniam dalyvavimui skirtų erdvių skaitmeninimą ir kūrimą; ragina Komisiją ir valstybes nares toliau remti nepriklausomą Baltarusijos žiniasklaidą, kuri buvo sunaikinta po 2020 m. prezidento rinkimų ir turėjo persikelti ir atkurti savo veiklą; atsižvelgdamas į tai, prašo Komisijos ir valstybių narių stiprinti žiniasklaidos priemonių baltarusių kalba, įskaitant, pvz., „Charter 97“, „Radio Racyja“, „Euroradio“, „Belsat TV“, „Naša Niva“ ir „Novy Čas“, pajėgumą ir ypatingą dėmesį skirti naujoms priemonėms, tokioms kaip NEXTA, „Malanka“ ir „Zerkalo“ (buvęs TUT.BY); palankiai vertina tai, kad perkeltas Laisvosios Europos radijas / Laisvės radijas ir atidarytas jo biuras Lietuvoje, patikimai nušviečiantis įvykius žiniasklaidoje Baltarusijos klausytojams;

42. pabrėžia, kad svarbu nuolat stiprinti Baltarusijos ir ES jaunimo bei akademinės bendruomenės ryšius ir bendradarbiavimą; palankiai vertina tai, kad ES skyrė finansinių išteklių siekdama suteikti švietimo galimybių Baltarusijos studentams ir specialistams, visų pirma pagal projektą „EU4Belarus MOST+“ (judumo programa siekiant tikslinių žmonių tarpusavio ryšių); tikisi, kad ši parama bus tęsiama ir kad baltarusiai bus iš esmės įtraukiami į ES programas, pvz., „Erasmus +“ ir „Europos horizontas“; be to, ragina toliau remti nepriklausomas Baltarusijos akademines institucijas, įskaitant Europos humanitarinį universitetą Vilniuje;

43. primygtinai tvirtina, kad didelė ES finansinės paramos dalis ir toliau turėtų būti skiriama per lanksčius ir nešališkus ES mechanizmus, pvz., Europos demokratijos fondą, nes tai užtikrintų tinkamą tikslinį skyrimą ir atskaitomybę pilietinei visuomenei, nepriklausomoms žiniasklaidos priemonėms ir prodemokratinėms grupėms; ragina skirti didesnį žemo slenksčio finansavimą Baltarusijoje ir už jos ribų veikiančioms NVO; siūlo, kad Europos demokratijos fondas daugiau dėmesio skirtų Baltarusijai, o valstybės narės turėtų suteikti Europos demokratijos fondui daugiau lėšų, kuriomis būtų remiamos Baltarusijos demokratinės jėgos;

44. remia pasirengimą ES vadovaujamai tarptautinių paramos teikėjų konferencijai, kuria siekiama padėti Baltarusijos demokratinėms jėgoms; ragina ES bendradarbiauti su Baltarusijos demokratinių jėgų atstovais veiklos lygmeniu, kad būtų galima užbaigti darbą siekiant priimti veiksmų gaires, skirtas įgyvendinti 3 mlrd. EUR vertės ekonominių ir investicinių priemonių paketą, kurį Komisija jau numatė kaip vieną iš būdų paremti Baltarusijos žmonių demokratijos siekius; ragina ES ir Baltarusijos demokratines jėgas plėtoti politinį dialogą, kad būtų pasiektas bendras požiūris pirmiau minėto paramos plano klausimu; atkreipia dėmesį į tai, kad būtina skatinti viešas diskusijas esminiais klausimais, siekiant stiprinti visuomenės paramą aktyviam ES dalyvavimui sprendžiant šiuos klausimus;

45. reiškia susirūpinimą dėl 2024 m. Baltarusijoje vyksiančių parlamento ir vietos valdžios rinkimų skaidrumo, laisvumo ir sąžiningumo, visų pirma atsižvelgiant į naujus politinėms partijoms taikomus teisinius apribojimus ir Centrinės rinkimų komisijos pareiškimus, kuriuose abejojama dėl tarptautinio rinkimų stebėjimo svarbos ir dėl ESBO Demokratinių institucijų ir žmogaus teisių biuro vaidmens; smerkia tai, kad sukurtos nepakeliamos sąlygos ir apribojimai Baltarusijos opozicinių demokratinių partijų veiklai; ypač smerkia 2023 m. vasario mėn. priimtą naują įstatymą dėl politinių partijų, kuriuo akivaizdžiai siekiama sutrukdyti demokratinių jėgų veiklą ir nuo jos atgrasyti nustatant papildomus apribojimus ir įpareigojimą registruotis Teisingumo ministerijoje; mano, kad šiuo įstatymu sąmoningai siekiama oficialiai likviduoti demokratines partijas ir neleisti joms dalyvauti 2024 m. parlamento rinkimuose ir kad dėl to galiausiai bus *de facto* uždraustos visos režimui opozicinės partijos; ragina valstybių narių nacionalines politines partijas ir Europos politines partijas bei fondus toliau plėtoti bendradarbiavimą su demokratinėmis politinėmis partijomis Baltarusijoje ir paramą joms;

46. ragina Baltarusijos demokratinių jėgų lyderius išsaugoti vienybę ir toliau taikyti novatoriškus Baltarusijos žmonių informavimo ir bendravimo su jais būdus, visų pirma šalies viduje, kad būtų išlaikytas jų pasitikėjimas ir tikėjimas demokratinėmis permainomis ir kad būtų galima juos sutelkti artėjančiuose rinkimuose;

o

o o

47. paveda Pirmininkei perduoti šią rezoliuciją Tarybai, Komisijai, Komisijos pirmininko pavaduotojui ir Sąjungos vyriausiajam įgaliotiniui užsienio reikalams ir saugumo politikai, valstybių narių vyriausybėms ir parlamentams, Jungtinių Tautų vyriausiajam žmogaus teisių komisarui, Jungtinių Tautų generaliniam sekretoriui, Tarptautinei darbo organizacijai, Europos Tarybai, Europos saugumo ir bendradarbiavimo organizacijai, Baltarusijos demokratinių jėgų atstovams, Tarptautiniam Raudonajam Kryžiui, Tarptautiniam olimpiniam komitetui, Europos futbolo asociacijų sąjungai, Tarptautinei futbolo asociacijų federacijai, Tarptautinei ledo ritulio federacijai, Tarptautinei teniso federacijai, Profesionalių teniso žaidėjų asociacijai, Moterų teniso asociacijai ir Baltarusijos Respublikos *de facto* valdžios institucijoms.